

תמרון טנקים בסיוע מסך-עשן

ועד שהספיק האויב לסוכב את תותחיו — כבר נכבשה עמדת המארב.

ניתוח פעולותיו של לויטננט זליק מראה על תבונתו. הוא לא נכנס עם קבוצת הטנקים שלו בחוץ העשן, אלא התקדם במקביל למסך, שאותו יצר, במהירות מסע מכסימלית — והספיק בתנועתו זו להקיף את המסך מסיביב אגפו הימני של זה, במקום שנמצא במרחק של כ-600 מטר בערך מהגבעה. את 3 הטנקים מס' 6, 7, 8 השאיר הוא בשיחים, באגפו השמאלי של הענן, לשם תצפית על תנועות האויב, וכדי להפריע לאויב בנסיגותיו האפשריים להעביר את תותחיו לעמדות אחרות. אחרי שהתבהר ענן העשן, ריכזו 3 הטנקים, ביריותיהם מעמ' דתם שבשיחים, את כל תשומת-לבו של האויב על עצמם — ובכך איפשרו ביצוע התמרון ע"י הכוח העיקרי של היחידה. אני מדגיש: — אסור לטנקים, בתכלית-האיסור, להכנס לחוץ מסך-העשן, עליהם להשאיר אותו בינם לבין האויב, ולהתקדם במקביל אליו. בחוץ העשן מוגבל מאוד כושר תימרונו של הטנק. הוא עלול להכנס לתעלה, בור וכיוב"ז, — וגם אפשרות הפיקוד על הטנקים מוגבלת אזי. ושומה על המפקד שלא-לאפשר לאויב לנצל את המסך לצורך שינוי הערכותם של כוחותיו!

כשעל טנקים לפעול ב"תמרון-מצח", והרוח נושבת מעבר החזית — או סוטה בזווית חדה בלבד מכיוון זה המופנה אלינו — הרי על הטנקים, ויחידות המשנה המיצרות את העשן, להתקדם קודם-כל לג'בר האויב. את הטלת מסך-עשן בסמוך אל האויב מבצעים אזי מספר טנקים שהוקצו במיוחד למטרה זו — ואשר במהירות מכסימלית, וככל-האפשר במפ' תיע לאויב, עוברים את המרחק עד אל קו הטלת מסך-העשן. לשם הבהרת אורח-הפעולה זה נביא פה דוגמה מאחד הקרבות בחזית פולין בשנת 1944.

ליגמנט רגלים, אשר נסתייע בשתי סוללות תותח-ישראל, וסופח אליו גם גודר של טנקים מדגם T-34, קיבל פקודה לפרוץ ולשבור את מערך ההגנה של האויב, שהוקם ואורגן מבעוד מועד ויסודית — ולהתקדם ולכבוש את העירה נ השטח היה מתאים לפעולת טנקים. לפני הפעולה הקדמית של הגנת-האויב נמצאה תעלה נגד-טנקית רחבה ועמוקה. את הסיודורים לחזית התעלה, ע"י הטנקים (סתירתם במקומות ידועים, וכיוב"ז) צריכה הייתה להקים יחידת-ההגנה של הרגימנט, אבל היה עליה לעשות זאת תחת אש התותחים והמקלעים של האויב, ששמר בעין פקוחה על אזור-הגישה אל התעלה.

מסקד הרגימנט, כדי להקל על הטנקים וחיל-ההגנה ולהיבטיח את הצלחתו של מבצע פריצת הגנת האויב — החליט לכסות את תמרונו במסך-עשן. לשם זה בחר המסקד 4 טנקים, עם פלגת "גחיתת" של חיל-רגלים שהורכבה עליהם — ואנשיה בעלי-נסיון בקמת מסך-עשן. 5 דקות לפני גמר ההכנה-הארגונית צונוה על קבוצה זו בת 4 הטנקים להתקדם עד לתעלה הנגד-טנקית. לנצל את הרוח — שנשבה מעבר החזית — ולהקים שם מסך-עשן.

מסך-עשן ממלא תפקיד חשוב בהעלמת תנועת טנקים בשדה-הקרב. הוא יוצר תנאים נוחים לביצועו של תמרון מוסנה, ומקטין את האבירות מאש התותחים הנגד-טנקיים של האויב.

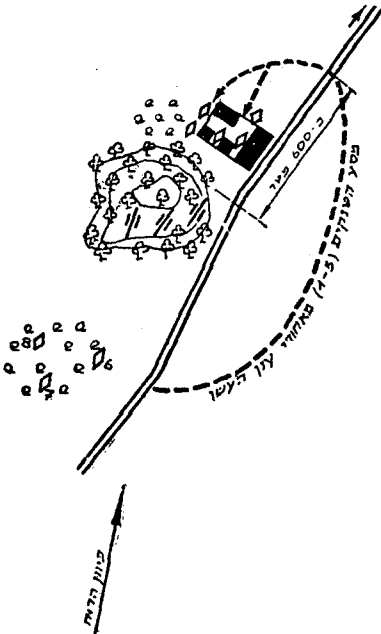
ברצוני להרגיש שיצירת מסך-עשן, שתפקידו לכסות על תמרון הטנקים, הוא דבר הכרוך בקשיים רבים. דבר זה נובע מהעובדה שהצורך בשימוש במסך-העשן מופיע בדרך-כלל בצורה פתאומית — במצבים, בהם לא נעשו הכנות מוקדמות לכך, ושעה שהטנקים נכנסו כבר לתחום אש-האויב, פירושו של דבר, שבשביל יצירת המסך נשאר זמן מועט למדי. ככל שיקרימו הטנקים בהפקת העשן, כן יקטינו את אבדותיהם. בתנאים אלה שצוינו כאן, אין כמובן אפשרות לחכות עד שתגענה היחידות המיוחסות להטלת-עשן.

קיצורו של דבר: בזמן הקרב, כשהטנקים נמצאים כבר בטוח של אש תותחי האויב, רק הם עצמם — הודות לכושר-תמרונו, מהירותם ושריונם — יכולים ליצור את המסך. כמובן, שמסך זה לא יתמיד לזמן רב; אבל מנסיון מלחמת-העולם השניה ניתן ללמוד שמסך המתקיים 15—10 דקות מספיק כדי לאפשר ליחידות טנקים לבצע תמרון של התלצות והערכות-מחדש. משך-זמן זה נותן לטנקים את השהות לצאת מהאזור המסוכן — ולהתרכז לשם התקפה לכיוון אחר.

כאחד מהקרבות בחזית-המזרח במלחמת-העולם השניה, קיבל מסקד פלוגת טנקים-בינוניים T-34, לויטננט זליק (*) פקודה לערוך סיור באיזור תחנת מסה"ב הקטנה (ציור 1). השטח היה פתוח וישר. כשהפלוגה, שהיו בה אז 8 טנקים, התקדמה בכיוון אל התחנה — נתקלה היא באש מן המארב. המארב נמצא כבוסתן שעלי-ד אחוזה בודדת, קרוב אל הדרך, על גבעה קטנה ששלטה על השטח. האפשרות של הפגעות הטנקים הייתה בעצם, במסיכות אלו, בגדר ודאות. הטנקים נעו במהירות של 20—15 ק"מ לשעה, במרחקים של 30—25 מטר אחד אחרי השני. מכיון שלא הייתה שום אפשרות להסתתר, ומאחר היה כבר לבצע עקיפת הגבעה, החליט לויטננט זליק לכסות על יחידתו במסך-עשן. הרוח נשבה בזווית-מה, בכיוון כללי אל המארב. הוא הדליק גרתי-עשן וצויה על כל הטנקים לעשות כמוהו. לטנקים מס' 6, 7, 8 הוא ציוה, באלחוט, לעבור אל מקום מכוסה-שיחים שממול לגבעה, להסתכל משם בתנועות האויב ולפתוח באש על הגבעה מיד לכשידלל הענן. אחרי כ-30 שניות נוצר ענן של עשן, שכיסה את הטנקים. לויטננט זליק, עם יתר הטנקים, התקדם במהירות-מסע מכסימלית, במקביל לענן, לעבר הבינונים שמאחורי הגבעה. משתה"חיל הענן להתבהר, פתחו שלושת הטנקים מס' 6, 7, 8, מעמדותיהם שבשיחים, באש אל הגבעה. האויב, כשהרגיש בהם, כיון את תותחיו נגדם. אותה שעה נעו כבר יתר הטנקים מאחרי בנייני-האחווה הג"ל, שהסתירו עתה — ומשהגיעו אל הגבעה, מהצד הערפי שלה, עלו ופרצו לתוכה.

(*) וילקוביץ — יהודי אשר כעבור כ-3/4 שנה נהרג בקרב ליד באדן שבגרמניה.

דוגמה של תמרון טנקים תחת המסווה של מסך-עשן

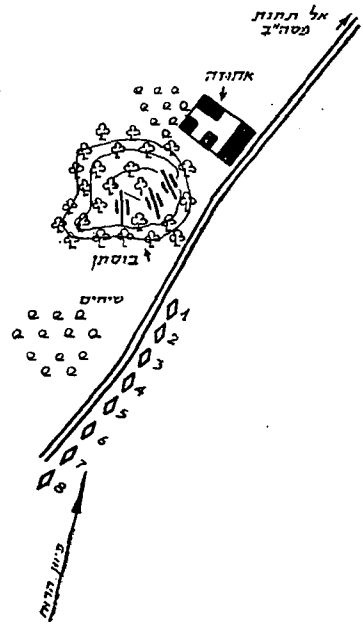
ציור 2: - מצב ב'

המצב לפני ההסתערות על עמדת-המארב

נמצאים גרמנים על הצטלבות דרכים שמאחורי יער. לפני היציאה לסיור נמצא הטנק שלו בחורשה. בין החורשה והיער היה שטח פתוח; נוח לפעולת טנקים, שהשתרע על פני 400-500 מטר. עם צאתו מהחורשה, הותקף הטנק מהצד צ"י תותח נגד-טנקי, שהיה מוסתר בין השיחים. היה מסוכן מאוד להתקדם דרך השטח הפתוח הזה, מתחת לאש אגפית של האויב, וגם להסתער על התותח היה בלתי אפשרי. לויטננט זוסר זרמסקי חזר לחורשה, ניצל את הרוח, שנשבה בכיוון אף התותח, וזרק מספר גרורות-עשן. העשן התרומם, והחל נע עם הרוח. תחת מחסה מסך-העשן, זינק הטנק במהירות מכסימלית דרך השדה הפתוח לתוך היער, והגיע להצלטבות דרכים. שם קבע שהמקום נמצא בטוח-האש של מארב תותחים (התותח הג"ל, בו נפגש זה-לא-מכבר - השתייך אף הוא למארב תותחים זה, אם כי בריחוקימה מן השאר). הוא חזר, הסתער על התותח מעורפו, השמיד אותו, והגיע בשלום אל יחידתו. מהפעולה הזו יש ללמוד שבתנאי רוח נוחים יכול אפילו טנק בודד להשתמש בהצלחה במסך-עשן. במקרים כאלה אינה קיימת, כמובן, החובה להתקשר עם שכנים, ולהודיעם על הקמת מסך-עשן.

בקרורתיה של מלחמת-העולם השניה ידועים מקרים של שימוש במסך-עשן בקני-מיה עצומים; למשל - בשעת תצית מפרץ ס"בש, ליד חצי-האי קרים, צ"י ארמית-טנקית סובאטית שלמה - והתכונות-המחדש, באגפה של הארמיה ה-17 הגרמנית - בתודש מאי 1944.

אולם, זוקא הדוגמאות הנועירות שהובאו כאן - עשויות אולי במיוחד לאלפנו על התועלת החיונית שבשימוש בעשן, גם במסגרת מבצעי-סיוון קטני-היקף - דהיינו, כאלה אשר כל אחד מאתנו עלול להתקל בהם בשעת-מלחמה.

ציור 1: - מצב א'

הפלוגה נתקלת במארב שנמצא על גבעה בתוך בוסטון.

ברגע שנקבע זוו 4 טנקים והתקדמו במהירות מכסימלית, כשהרוחים שבין טנק לטנק הם 250 מטר בערך. 3 כלי-רכב הצליחו להגיע עד התעלה, הרביעי נפגע לא-הרחק מהתעלה, צ"י מוקש, אבל בכל זאת השתתף בפעולת ההעשנה. חישי מהר נזרקו מהטנקים לתוך התעלה אמצעי-העשנה. העשן הסתיר את הטנקים ואת פלגת-הנחיתה. תחת מסוה זה קפצו ה"נחנתים" לתוך התעלה, ובזמן קצר ביותר הציגו, ברוחים מתאימים, גרות-עשן בתוך התעלה - והללו הגבירו באופן ניכר את עננת-העשן. תחת מסך זה זו עתה קדימה מבנה-הקרב של טנקי-פריצה, כשעליהם רוכבת פלגת חיל-ההנדסה. אנשי-ההנדסה סידרו עד מהרה מעברים בשביל הטנקים על פני התעלה, ואיפשרו לטנקים לעבור את המכשול. שעה שאחרוני הטנקים עברו את התעלה, כשחיל-הרגלים נע אחריהם, התבחר בינתיים העשן עד כדי כך, שכבר לא היה בו כדי להפריע לתוקפים בשעת פריצת המאה-הקדמית של הגנת האויב. הסתירות הטנקים, הודות למסך-העשן, השיגה את הבקעת הגנת האויב באבידות לא גדולות, ואיפשרה לחיל-הרגלים להכנס לתוך הפרצות שנפרצו - ולשבור לגמרי, בעזרת הטנקים, את הגנת האויב בקטע קטן זה של החזית.

בהזדמנות זו רואה אני צורך להדגיש כי באם ישנו צורך להקים מסך-עשן, במצב בו הרוח נושבת לרוחב החזית, על מפקד היחידה להתקשר עם היחידות השכנות, שבאותו צד אשר אליו נושבת הרוח, ככדי לקבוע אתן את הזמן והאופן של הקמת המסך. כי יש צורך להתחשב בכך שמסך-העשן עלול לסנוור את שכנינו אלה ולהגביל את יכולת-פעולתם.

ברצוננו לספר עוד, כיצד הקים מפקד של טנק T-34, מסך-עשן, באחת מפעולות-הסיוור, וניצל אותו לשם מילוי משימתו. מפקד טנק, לויטננט-זוסר זרמסקי, קיבל פקודה לודא האם